

6. Мотивація трудових ресурсів сільських територій : монографія / В. Г. Ткаченко [та ін.]; Луганський національний аграрний університет. Луганськ : Елтон-2, 2009. 228 с.
7. Олійник Т.І. Формування та ефективне використання трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств : монографія / Т.І. Олійник. – Харк. нац. аграрн. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Харків : Магда Ltd, 2008. – 338с.
8. Рябоконт В.П. Основні напрями соціально – економічної перебудови та розвитку українського села // Економіка АПК. – 2009. – № 6. – С. 86-89.
9. Саблук П. Т. Стабільні економічні умови як фактор послідовного підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва // Економіка АПК. – 2003. – № 1. – С. 12-17.
10. Статистичні дані державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/> заголовок з екрану.
11. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2012. – 182 с.
12. Трудовий потенціал села / І.Ф. Гнибіденко [та ін.]. – К. : УАДУ, 2003. – С. 21.
13. Управління розвитком трудового потенціалу підприємства : монографія / В.М. Гриньова, М.М. Новікова, В.В. Самойленко, В.Л. Смолюк, М.С. Бріль. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2009. – 256 с.

УДК 330.3

Гавриленко Є.С.

студентка

Інституту міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Досліджено сутність концепції сталого розвитку, визначено взаємозв'язок з поняттям корпоративної соціальної відповідальності. Обґрунтовано необхідність реалізації соціально відповідальних заходів транснаціональними корпораціями як основи для досягнення Цілей Тисячоліття. Проаналізовано практику корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Ключові слова: транснаціональна корпорація, корпоративна соціальна відповідальність бізнесу, сталий розвиток, Цілі Розвитку Тисячоліття, Глобальний договір ООН.

Гавриленко Е.С. КОРПОРАТИВНАЯ СОЦИАЛЬНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ В УКРАИНЕ В КОНТЕКСТЕ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

Исследована сущность концепции устойчивого развития, определена взаимосвязь с понятием корпоративной социальной ответственности. Обоснована необходимость реализации социально ответственных мероприятий транснациональными корпорациями как основы для достижения Целей Тысячелетия. Проанализирована практика корпоративной социальной ответственности бизнеса в Украине.

Ключевые слова: транснациональная корпорация, корпоративная социальная ответственность бизнеса, устойчивое развитие, Цели Развития Тысячелетия, Глобальный договор ООН.

Gavrylenko I.S. CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY IN UKRAINE IN CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The article provides the analysis of the essence of corporate social responsibility (CSR) and defines relationship between the sustainable development and CSR. The necessity of implementing CSR activities by transnational corporations as a basis for the achievement of the MDGs is analyzed. The practice of corporate social responsibility in Ukraine is also reviewed.

Keywords: transnational corporation, corporate social responsibility, sustainable development, the Millennium Development Goals, the UN Global Compact.

Постановка проблеми. Соціально-економічний розвиток в ХХІ столітті, орієнтований на швидкі темпи економічного зростання, наносить велику шкоду навколишньому середовищу. Виникає протиріччя між потребами, які неухильно зростають, та можливостями їх забезпечувати. Об'єктивною умовою часу стає пошук нової доктрини, в рамках якої майбутнє не є під загрозою, адже подальший рух шляхом технократичної цивілізації веде до глобальної економічної та екологічної кризи, виходу з якої немає. Нині такою доктриною прийнято вважати концепцію сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Починаючи з 80 рр. ХХ ст., проблеми імплементації соціальної складової в концепцію сталого розвитку є на порядку денному практично усіх міжнародних фондів, більшість рішень яких реалізуються в площині збалансування інтересів суспільних груп. Науковим підґрунтям до окреслення подальших стратегічних та тактичних заходів до реалізації концепції сталого розвитку є праці Д. Геймана, які дали поштовх до подальших досліджень в аспекті узгодження екологічних, економічних та соціальних аспектів суспільного стану.

Останні публікації ряду вітчизняних авторів, зокрема Д. Баюри, О. Грішнєвої, А. Колота, Н. Супрун, О. Петрос, засвідчують значний прорив українських науковців в пошуку інструментів взаємоузгодження суспільних інтересів у різних секторах і сферах економічного розвитку. Однак на сьогодні як на теоретичному, так і емпіричному рівнях існує потреба забезпечення цілісності збалансування інтересів усіх суспільних груп з метою побудови парадигми сталого розвитку для вітчизняного суспільства як в епістемічному, так і соціальному аспектах.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Ступінь вивченості даного питання в вітчизняній на закордонній літературі значно відрізняється. На жаль, практика українських компаній в сфері корпоративної соціальної відповідальності не є такою розвинутою, як на Заході. Відповідно, практично відсутні публікації, присвячені впливу соціальної відповідальності на виконання завдань сталого розвитку, організаційному забезпеченню соціальної відповідальності. Недостатня розробленість теоретико-методичних та практичних питань визначає актуальність даного дослідження.

Метою даної публікації є наукове обґрунтування необхідності реалізації соціальної відповідальності в системі економічних відносин як базового елемента усіх складових концепції сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Поняття «сталий розвиток» було запроваджене у світову науку та політику комісією Брундтланд в 1987 році як розвиток, який задовольняє потреби теперішнього часу, проте не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби.

Розроблена на основі наукової обробки великого масиву емпіричного матеріалу, глибокого аналізу практики та синтезу нових знань, зазначена концепція отримала характер науково-теоретичного та політичного підґрунтя подальшого розвитку людської цивілізації. Дана концепція тісно пов'язана з так званими Цілями Тисячоліття, проголошеними ООН, серед яких, наприклад, – подолання крайньої бідності та голоду, забезпечення загального доступу до освіти, зменшення дитячої смертності, розвиток глобальної співпраці задля розвитку тощо.

За даними ООН, екологічна стійкість перебуває під серйозною загрозою. Зростання загальносвітового обсягу викидів двоокису вуглецю (CO₂) прискорюється, і сьогодні він більш ніж на 46% перевищує рівень 1990 року. Надмірна експлуатація запасів морських риб призводить до зниження уловів. Збільшилася площа природоохоронних зон суші і моря, однак зникнення птахів, ссавців і інших видів відбувається небувало швидкими темпами, причому зменшуються і чисельність популяцій, і ареали їх розповсюдження [1, с. 43].

Окрім цього, майже у кожній шостій дитині в світі у віці до п'яти років відзначається знижена вага, а у кожній четвертій спостерігається затримка росту. Згідно з новими оцінками, у період 2010-2012 років близько 870 млн. чол., або кожен восьмий житель Землі, регулярно відчували нестачу харчування для задоволення своїх мінімальних енергетичних потреб [1, с. 10].

Проблеми сталого розвитку є особливо важливі для України, де продовжує зберігатись екстенсивний тип відтворення, що веде до нераціонального використання природних ресурсів і деградації середовища існування людей.

Головним недоліком сучасної економічної моделі в Україні є орієнтація на більш повне залучення у господарське використання природно-ресурсного потенціалу України та її регіонів, особливо мінеральних ресурсів. Така стратегія ендегенного розвитку суперечить суті сталого розвитку, який передбачає зниження ресурсоемності виробництва, впровадження ринково орієнтованих методів управління природокористуванням, здатних перетворити охорону навколишнього середовища, раціональне використання природних ресурсів та екологічну безпеку країни у невід'ємну складову соціально-економічних перетворень.

Оскільки кожна країна може корегувати глобальні цілі розвитку тисячоліття під свої конкретні потреби, в Україні у 2010 р. було визначено 6 цілей, що мають бути досягнуті до 2015 р., які адаптовані до економічної, соціальної та екологічної політики України: подолання бідності, забезпечення якісної освіти впродовж життя, сталий розвиток довкілля, поліпшення здоров'я матерів та зменшення дитячої смертності, обмеження поширення ВІЛ/СНІДу та туберкульозу і започаткування тенденцій до скорочення їхніх масштабів та забезпечення гендерної рівності [2, с. 31].

Отже, зняття загрози глобальної екологічної та економічної катастрофи потребує не лише якісних змін у технологіях і управлінні виробництвом, а й модернізації економічних відносин та соціального устрою. Реальна небезпека зазначених глобальних проблем та необхідність їх усунення спільними зусиллями стає все більш зрозумілою для зростаючої кількості людей і перш за все – представників національних та міжнародних еліт. Критеріями реалізації цієї нової цивілізаційної парадигми мають бути економічна ефективність, екологічна безпека і соціальна справедливість.

В такому розумінні сталий розвиток реалізується за допомогою концепції корпоративної соціальної відповідальності. За статистикою, сукупний обсяг виробництва транснаціональних компаній перевищує чверть світового ВВП. На підрозділи ТНК за межами країн базування припадає близько 10,3% світового ВВП та третина світового експорту. Чисельність зайнятих на підрозділах ТНК за межами країн базування зростає на 33,9% в порівнянні з передкризовим рівнем 2005-2007 р., обсяг продажів – майже на 35%, обсяг експорту – на 47,1% [3, с. 26]. Позиції транснаціональних корпорацій з року в рік зміцнюються все більше, тому, на мою думку, можна вважати, що саме від реалізації соціально відповідальних заходів транснаціональними корпораціями залежить досягнення сталого розвитку. Володіючи основними фінансовими та людськими ресурсами, корпорації здійснюють вагомий вплив на вирішення глобальних проблем суспільства та розвитку територій, де вони розташовані.

В Україні КСВ є відносно новою практикою для вітчизняних бізнес структур. Її тренд сетерами виступають провідні транснаціональні корпорації, що ведуть бізнес на території нашої країни, та вітчизняні компанії – лідери формування трендів КСВ. Закономірно також, що малий і середній бізнес більше тяжіють до благодійності, в той час як великі компанії більше часу приділяють системним проектам розвитку соціальної інфраструктури та поліпшення екологічної ситуації.

Свідченням позитивної тенденції є той факт, що в 2006 році Україна приєдналася до Глобального Договору ООН, який ставить завдання розвитку принципів соціальної відповідальності бізнесу, участі в рішенні найгостріших проблем людства та закликає ділові кола керуватися в своїй діяльності десятьма основними принципами в галузі дотримання прав людини, трудових відносин, охорони оточуючого середовища та боротьби з корупцією [4].

За даними досліджень, політика соціальної відповідальності українських компаній насамперед спрямовується на співробітників і споживачів. Переважну частину заходів із соціальної відповідальності можна віднести до трудових практик: це розвиток власного персоналу, відмова від використання примусової та дитячої праці, відсутність дискримінації, поліпшення умов праці, а також захист здоров'я і безпека споживачів [5, с. 21]. Лише третина компаній здійснюють соціальні інвестиції в розвиток суспільства, трохи більше – надають різну допомогу регіону, де розташовані їхні підприємства.

Одним з найменш популярних напрямків соціальної відповідальності є захист навколишнього середовища [5, с. 54]. Серед тих підприємств, які впроваджують екологічну відповідальність, найбільш поширені практики застосування енергозберігаючих технологій та програми сортування та утилізації відходів.

Лідерами з впровадження програм КСВ є, як правило, великі підприємства з тривалим досвідом роботи на ринку, які зіштовхуються з жорсткою конкуренцією з боку українських і закордонних підприємств. Чимало з них оперують на міжнародних ринках, урахувавши вже сформовані вимоги західних економік до соціального іміджу бізнесу. Так, за даними всеукраїнського рейтингового журналу «ГВардія», у 2013 році до числа лідерів серед українських компаній, які реалізують принципи КСВ стали такі компанії як «ДТЕК», «Арселормиттал Кривий Ріг», «Платинум Банк», «Оболонь», «Метинвест», «Київстар», «Nemiroff» тощо [6].

Важливо, що для переважної більшості українських компаній основний стимул з впровадження соціальної відповідальності – це пільгове оподаткування для тих структур, які застосовують соціальну відповідальність, зменшення адміністративного тиску місцевих органів влади і позитивні приклади впровадження заходів соціальної відповідальності в світі.

Майже третина українських компаній ігнорує соціальну відповідальність. Для більшості з них програми з соціальної відповідальності неактуальні через брак коштів, а кожна десята вітчизняна структура вважає, що це функція держави, а не бізнесу [5, с. 25].

Компанії, які визначили та впроваджують власну стратегію соціальної відповідальності, стикаються з низкою перепон, притаманних як країнам із близькою до української фазою розвитку соціальної відповідальності бізнесу, так і суто вітчизняним. Серед них такі проблеми, як обмежене заохочення соціальної відповідальності, викривлена роль ЗМІ, низька організаційна спроможність груп впливу в Україні, обмежена культура співпраці, необхідність адаптації міжнародних політик соціальної відповідальності бізнесу до українських умов, відсутність достатньої кількості ознайомих, зацікавлених та компетентних у соціальній відповідальності менеджерів.

Висновки. На жаль, розвиток глобальної кризи відбувається значно швидше, ніж процеси ліквідації антропогенного впливу на оточуюче середовище. Метою міжнародної спільноти має бути не запобігання негативних наслідків своєї діяльності, а досягнення загального добробуту. Інструментом такого завдання є концепція сталого розвитку, досягнення якого є можливим завдяки впровадженню транснаціональними корпораціями соціально відповідальних заходів.

Якщо співвіднести цілі, поставлені для розвитку України до 2015 року, з практикою впровадження українськими компаніями соціально-відповідальних заходів, можна сказати, що така діяльність не є достатньою та повноцінною. Успішність реалізації концепції сталого розвитку в Україні значною мірою залежить від більш ефективного використання людського капіталу, застосування інформаційних, ресурсо-, енерго- і природозберігаючих технологій, а також забезпечення стійкого зв'язку між економічним зростанням і підвищенням рівня життя та добробуту людей.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Цели развития тысячелетия: доклад Организации Объединенных Наций за 2013 год [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org/ru/millenniumgoals/pdf/Russian2013.pdf>.
2. Національна доповідь Міністерства економіки України «Цілі Розвитку Тисячоліття: Україна – 2010» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ime.edu.ua/net/cont/Cili.pdf>.
3. World Investment Report 2012. United Nations, 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2012_embargoed_en.pdf.
4. Глобальний Договір в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.globalcompact.org.ua/ua/about/inukraine>.
5. Зінченко А.Г. Корпоративна соціальна відповідальність 2005 – 2010: стан та перспективи розвитку. – К. : Фарбований лист, 2010. – 56 с.
6. Рейтинг открытости и системности в сфере КСО 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kontrakty.ua/doc/rating_CSR_2013.pdf.